

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

POSITION PAPER

"Geef het volksdansen (weer) een plek"

Rapport

van de

Conferentie Volksdans

gehouden op

31 maart 2007

Inhoudsopgave

1. Warming up (waarom dit document?)	3
2. De eerste dans (een korte terugblik)	5
3. De volgende dans (waar staan we nu?).....	6
4. De danschoreografie (organisaties)	8
5. Ken je deze dans? (wat is volksdans?)	11
6. Een dans om te kijken (de rol van publiciteit)	13
7. De laatste dans? (hoe gaat het verder?)	15
8. Cooling down (verdere plannen)	17
9. Auteursinformatie	18

1. Warming up (waarom dit document?)

Ondanks een bepaalde mate van behoudendheid die het volksdansen in Nederland kenmerkt, verandert toch ook het volksdansen voortdurend. De laatste tijd bestaat bij sommigen in de volksdanswereld het gevoel dat het niet goed gaat met het volksdansen (niet meer zo goed als vroeger) of dat de toekomst van het volksdansen er niet rooskleurig uitziet. Je hoort regelmatig uitspraken zoals:

- Het volksdansen vergrijsst.
- Hoe krijgen/houden we (meer) jongeren bij het volksdansen?
- Andere dansvormen of -stijlen trekken meer mensen.
- Worden de belangen van het volksdansen wel goed gediend door de landelijke organisatie LCA?
- Wat bedoelen we eigenlijk als we het over "het volksdansen" hebben? Moeten we het niet anders gaan noemen?
- We zijn duidelijk over het hoogtepunt van de populariteit van het volksdansen heen.
- Het is een golfbeweging, na een dal komt het volksdansen vanzelf wel weer in de lift, eventueel in een (iets) andere vorm.

Nog los van het feit of dit soort uitspraken waar zijn of niet en of je het met dit soort uitspraken eens moet zijn of niet, tonen ze aan dat men zich in de volksdanswereld zorgen maakt. Zorgen over de huidige situatie, maar vooral over de toekomst van het volksdansen. Maar het beeld is – landelijk gezien – niet echt goed duidelijk. Want naast dit soort zorgelijke uitspraken zijn nog steeds heel veel mensen heel enthousiast met volksdansen bezig.

Hoe het ook zij, de toekomst van het volksdansen in Nederland staat ter discussie. Op alle niveaus, in alle geledingen en op veel plaatsen wordt er over gepraat. Maar van een eenduidig landelijk beleid lijkt geen sprake. Toch is dat misschien wel nodig om de toekomst van het volksdansen op de een of andere manier veilig te stellen.

Conferentie

Met dit in gedachten is er een conferentie georganiseerd die op 31 maart 2007 gehouden is, waar met mensen uit de volksdanswereld over de toekomst van het volksdansen in Nederland gepraat is. De conferentie had als titel: "Geef het volksdansen (weer) een plek". Aan de conferentie namen tegen de honderd vertegenwoordigers uit de volksdanswereld deel, volksdansleid(st)ers, bestuursleden van groepen, beleidsmedewerkers, maar gelukkig ook dansers zelf, mensen die zich betrokken voelen bij het volksdansen en er graag over mee willen praten. De discussie is dan ook "van onderaf" gevoerd en beoogt enigszins de ideeën uit het veld zelf te representeren, met zo min mogelijk sturing van bovenaf.

Dit rapport

Dit rapport is aan de ene kant te beschouwen als een verslag van deze discussiedag, waarin we vooral de discussiedeelnemers zelf aan het woord willen laten. Aan de andere kant poogt dit rapport ook een zogenaamd "*position paper*" te zijn over het volksdansen in Nederland. Dat wil zeggen dat het rapport een schets geeft van de stand van zaken van het volksdansen in Nederland anno 2007, maar bovenal de blik naar de toekomst wendt: welke processen zijn er aan de gang, wat zijn de belangrijkste vraagstukken die nu op tafel liggen, welke kant willen we opgaan, hoe zou het volksdansen er in de

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

toekomst uit kunnen zien, en natuurlijk: wat moeten we nu voor (concrete) acties gaan ondernemen om het volksdansen voor Nederland te behouden, oftewel om "het volksdansen (weer) een plek te geven". Het rapport bevat hiertoe ook alvast een aantal aanbevelingen voor het nemen van concrete vervolgstappen.

Wat is dit rapport niet

Het rapport pretendeert niet uitputtend te zijn, niet alles komt aan bod, ook al niet omdat we aansluiten bij wat er tijdens de conferentie gezegd is. Sommige lezers zullen in dit rapport ook tevergeefs op zoek gaan naar antwoorden op de vragen die bij hen zelf of bij hun club leven. Het rapport geeft helaas geen antwoorden. Dat was ook niet de bedoeling van de conferentie. Het rapport poogt wel de belangrijkste vraagstellingen te identificeren. En waar mogelijk een richting te geven aan waar en hoe we een antwoord op die vragen kunnen vinden. De conferentie (en dus ook het rapport) is te beschouwen als een eerste stap, de aftrap voor een proces dat, gedragen en uitgevoerd door het veld zelf, zou moeten leiden tot het realiseren van een gezonde toekomst in de volksdanswereld. Met deze conferentie en dit met rapport zijn we er dus nog lang niet. Dat wil niet zeggen dat we pessimistisch zijn of dat er geen haast geboden is. Maar we willen het proces grondig vormgeven, we willen graag zoveel mogelijk mensen uit het veld zelf betrokken houden, we willen niet overhaast antwoorden geven als we niet weten welke vragen er eigenlijk liggen, en we willen het proces landelijk houden en niet de individuele ideeën van enkele personen naar voren schuiven. Dit proces, waarin als eerstvolgende stap een Plan van Aanpak met concrete acties opgezet moet gaan worden, zal getrokken moeten worden door een nog in te stellen stuurgroep of werkgroep uit het veld zelf. Met de uiteindelijke uitvoering van de activiteiten uit dit nog op te stellen Plan van Aanpak hopen we het volksdansen in Nederland ten dienste te zijn zodat we over een tijdje met recht kunnen zeggen:

"Het volksdansen in Nederland heeft (weer) een plek gekregen".

Voor wie is dit rapport bedoeld?

Eigenlijk is er bijna niemand voor wie het rapport *niet* bedoeld is. Met andere woorden: elke persoon of partij die op een of manier met het volksdansen te maken heeft of kan krijgen kan dit rapport ontvangen en lezen. Daarbij gaat het niet alleen om mensen in de volksdanswereld zelf (dansers, docenten, besturen, etc.), maar ook overheden, organisaties, beleidsmakers op landelijk, provinciaal en lokaal niveau, en in alle betrokken sectoren (vrijtijdsbesteding, (amateur)kunst, sport, etc.).

2. De eerste dans (een korte terugblik)

Het internationale volksdansen zoals we dat heden ten dage in Nederland (en in vele andere landen) kennen is niet zomaar ontstaan. Het is het resultaat van generieke en specifieke maatschappelijke en culturele ontwikkelingen in de 20^e eeuw. In het bijzonder (en minder hoogdravend) kunnen we een aantal markante ontwikkelingsprocessen en –kenmerken identificeren:

- de verhouding van het volksdansen met de (socialistische) jeugdbeweging
- het onderzoek naar nog bestaande (overgeleverde) traditionele Nederlandse volksdansen
- het opkomen van de behoefte om te dansen en om te volksdansen
- de instroom van volksdansen uit andere landen (in het begin vooral vanuit de ons omringende landen, zoals Engeland, Duitsland, Scandinavische landen, Frankrijk, enz.)
- het overheersende karakter van die dansen: social dance, paren- en figuurdansen, vaste patronen en passen
- de ontwikkeling van een volksdansdidactiek en opleiding van (professionele) volksdansdocenten
- het ontstaan van landelijke organisaties: NEVO, de Spelevaart, NVS, en later LCV en LCA
- de relatie van die organisaties met de overheid en subsidiegevers
- het verenigingsleven en de lokale subsidiegever
- de instroom en opkomende populariteit van volksdansen uit Israël, Joegoslavië en (later) andere, met name Oost-Europese, landen
- het overheersende karakter van deze nieuwe dansen: individuele dansers in kringen, vaste patronen, passen en choreografieën, vaste muziekjes
- het (mede hierdoor) ontstane "sociale" karakter van het volksdansen: iedereen kan meedoen, iedereen kan het leren; bloei van verenigingen
- het "geitenharen sokken" imago van het volksdansen
- de volksdans als amateurkunst
- het ontstaan van "optreedgroepen"
- piek in de 80er jaren (in aantallen leden/dansers en hoeveelheid activiteiten)
- de (geleidelijke) terugloop vanaf de 90er jaren
- vergrijzing
- het zoeken naar nieuwe wegen, nieuwe dansen, nieuwe organisaties.

Over al deze punten is veel te zeggen, maar dat gaat voorbij aan de bedoeling en reikwijdte van dit document. Deze, en vast en zeker nog vele andere, aspecten die het huidige internationale volksdansen in Nederland gevormd hebben en kenmerken, spelen echter wel een rol in de discussies over hoe het tegenwoordig gaat en hoe het verder moet. De rest van dit document zal, onderverdeeld in een aantal thema's, daarover gaan.

3. De volgende dans (waar staan we nu?)

In de voorgaande twee hoofdstukken is al een aantal opmerkingen gemaakt die een beeld geven van de huidige – anno 2007 – situatie in de volksdansenwereld. Een aantal kwesties die de volksdansenwereld van vandaag kenmerken zal in dit hoofdstuk nader besproken worden.

Vergrijzing

Na een klein onderzoekje naar de leeftijd van de deelnemers aan de conferentie bleek dat we terecht kunnen spreken van "vergrijzing" (even er van uitgaande dat de groep conferentiedeelnemers een representatieve steekproef uit de volksdansenwereld vormde). Ondanks allerlei recente geslaagde initiatieven en enkele bestaande succesvolle groepen, zijn er gewoon nog steeds te weinig jongeren bij het volksdansen.

Niet alleen is de gemiddelde leeftijd van de tegenwoordige volksdanser vrij hoog (zelfs boven de 40 of 50?) maar veel mensen dansen al heel lang. Die constatering sluit ook mooi aan bij het idee dat veel volksdansers het volksdansen van huis uit hebben meegekregen: de ouders deden ook aan volksdansen. Geeft dit misschien ook aan waar we de toekomstige volksdanser moeten zoeken?

Veel groepen willen zich richten op jongeren, proberen meer jongeren als lid van de vereniging te krijgen. Maar voor veel hedendaagse jongeren is vooral het NU van belang, niet de toekomst, dus die schrijven zich niet meer zo makkelijk als lid van een vereniging in voor een heel seizoen. Ze zappen meer. Ze "halen" wel maar "brengen" niet. Als het aanbod van een vereniging daar niet op is afgesteld ligt vergrijzing voor de hand.

Docenten en opleiding

De vergrijzing wordt ook geconstateerd onder de volksdansdocenten. Ook geven veel docenten al lang les en er stoppen meer docenten dan dat er nieuwe/jonge docenten bij komen. Er is – zeker in sommige regio's – een gebrek aan (gediplomeerde?, in ieder geval goede en passende) volksdansdocenten, maar omdat ook ledenaantallen teruglopen en regelmatig groepen worden opgeheven leidt dit vooralsnog niet tot hele grote problemen. Maar dit is natuurlijk geen gezonde situatie. Overigens weten we niet precies hoeveel mensen er volksdansen. Sommigen vinden dit ook niet belangrijk om te weten, maar er wordt ook geconstateerd dat, met name voor overheden (lokaal, provinciaal en landelijk), in het kader van subsidieverstrekking en voor de impact die je als groep kunt hebben, het wel degelijk van belang is te weten hoe groot de achterban is.

Veel groepen eisen een gediplomeerde volksdansdocent, dit vanwege de regels voor gemeentelijke subsidies. Maar de kaderopleiding tot volksdansdocent bestaat niet meer. Dit wordt als een gemis ervaren, ondanks dat deelnemers aan de huidige kaderopleiding tot docent werelddans (zoals georganiseerd door SKVR en LCA) aangeven dat deze ook voor het volksdansen van belang is. Maar voor deze opleiding zijn wachtlijsten en strenge toelatingseisen. En er zijn maar weinig cursisten die de volksdansspecialisatie volgen. Sommigen menen dat volksdansers die ambitie hebben om volksdansdocent te worden voor de gewone wekelijkse internationale volksdansgroepen, niet direct baat hebben bij deze nieuwe opleiding. Er wordt te weinig gedaan aan repertoireopbouw (iets wat de internationale volksdansenwereld met z'n tientallen stijlen en landen nou juist zo kenmerkt), teveel tijd

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

gaat op aan didactische zaken. En er wordt ook betwijfeld of de volksdanswereld wel iets heeft aan de opleiding van werelddansdocenten in specialisaties als flamenco, tango of Indiase dans. Hoe het ook zij, kwalitatief goede docenten – met diploma – voor bestaande internationale volksdansgroepen zijn op dit moment schaars.

MBVO

Er kan een vergelijking gemaakt worden met de MBVO situatie. De hiervoor bestaande opleiding tot MBVO-dansdocent is enkele jaren geleden opgeheven als gevolg van opeenvolgende fusies.

Volksdansdocenten die de oude kaderopleiding hadden gedaan konden een aanvullende MBVO-cursus doen. Dat kan nu niet meer. Dit wordt door velen betreurt en als een verlies van kennis en ervaring gezien. Er is voor nu en later grote behoefte aan gediplomeerde dansleiding in het MBVO, want er wordt door heel veel ouderen/senioren gevraagd om volksdansen te geven.

Populariteit

Er wordt sowieso veel gedanst want dansen is tegenwoordig heel erg populair. En niet alleen maar stijldansen zoals dat via de TV populair is, maar ook allerlei vormen van werelddans (als we ook het internationaal volksdansen voor het gemak even onder deze noemer scharen, net als dansvormen als tango, salsa, line-dance, bal-folk, etc.). Toch lijkt het internationaal volksdansen (nog) niet van deze populariteit te profiteren. Misschien is het wel andersom: volksdansers die na vele jaren eens iets anders willen proberen en bij een salsa-club gaan dansen, want dat is "in". Zo is er zeker sprake van een vorm van concurrentie tussen de verschillende (wereld)dansvormen, soms zelfs van een bepaalde mate van strijd en onbegrip. Denk voor dit laatste eens aan de bal-folk discussies: sommige bal-folk dansers vinden volksdansen maar niks, want dat is vaste dansjes en patroontjes in kringetjes met handen vast op bandjesmuziek, en volksdansers vinden bal-folk maar niks want dat heeft geen niveau, er wordt niet (goed) lesgegeven en het is steeds hetzelfde dansje maar dan op een ander muziekje. Maar er zijn zeker ook mensen die een positievere instelling hebben en die pogen grenzen juist te slechten en die denken aan samenwerken, samen dansen, profiteren van elkaar.

Ondanks dat dansen op het moment razend populair is, zelfs onder jongeren (jumpen, streetdance, hip-hop) is dans nog steeds geen vast onderdeel van onderwijsprogramma's. In het verleden zijn daar wel pogingen toe ondernomen, maar dat is nooit echt van de grond gekomen en tegenwoordig is het nagenoeg geheel verdwenen. Zelfs het muziekonderwijs op scholen is een marginale activiteit. Kinderdansactiviteiten op scholen boden een goede gelegenheid om volksdansen onder de aandacht te brengen en dit is zeker een mogelijkheid om voor de toekomst weer te onderzoeken. Scholen worden gezien als voedingsbodem voor de toekomst. Misschien dat het "brede school" concept aanknopingspunten biedt? Wel moet men zich realiseren dat kinderdans om andere kwaliteiten vraagt dan volksdans voor volwassenen. Toch is kinderdans belangrijk als voorwaarde voor meer volwassenendans.

4. De danschoreografie (organisaties)

De volksdanswereld wordt nog steeds voor een groot deel door vrijwilligers gedragen. Na het opgaan van het LCV in het LCA (en recentelijk in Kunstfactor) blijft alleen de NVS als volksdansspecifieke landelijke organisatie over. Maar ondanks dat veel organisatiewerk dus bij de groepen zelf plaatsvindt door vrijwilligers, blijkt er wel degelijk behoefte te zijn aan een of andere vorm van landelijke of regionale organisatie specifiek voor volksdansen.

Landelijke organisatie

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: er gaapt een kloof tussen de volksdanswereld en het LCA (nu: Kunstfactor-Dans). Het LCA wordt als door het ministerie gesubsidieerde organisatie aangestuurd vanuit de landelijke overheid en heeft zich aan de regels, het beleid en de plannen van die overheid te houden, terwijl het de enige professionele organisatie is die het volksdansen tot z'n werkterrein kan rekenen. De volksdanswereld is hier niet goed van op de hoogte en weet de weg naar de landelijke organisatie niet altijd te vinden, maar wil graag wel een landelijke organisatie specifiek voor het volksdansen en verwacht van die organisatie dingen die het LCA niet kan/mag leveren. Men vindt de van bovenaf opgelegde sturing niet passen bij de wensen van het veld.

De wens voor een volksdansspecifieke landelijke organisatie kwam tijdens de conferentie heel duidelijk naar voren. Dat hoeft niet noodzakelijkerwijs een aparte organisatie te zijn, kan ook een afdeling van een grotere koepel zijn. Een groep zich verantwoordelijk voelende vrijwilligers zou ook kunnen. Het belangrijkste is namelijk dat er invloed vanuit het werkveld (van onderaf) op hogere (overheden, beleidsmakers, organisaties) niveaus komt en dat de volksdansers dat ook zo ervaren. Zo'n organisatie zou o.a. de volgende taken kunnen hebben:

- ondersteunen van besturen van volksdansgroepen bij het runnen van een volksdansvereniging
- ondersteunen van volksdansdocenten
- hulp bij (landelijke) beleidsontwikkeling en vernieuwing in het veld, creëren van voorwaarden voor volksdansbeleid
- advisering op alle gebieden binnen de volksdanswereld
- beheren en verdelen van overheidssubsidies (geld) voor concrete activiteiten in het werkveld, b.v. volksdansstudenten, gastdocenten en –gezelschappen, cursussen, etc.
- ondersteunen van individuele en onafhankelijke initiatieven
- zorgen voor opleiding en accreditatie van volksdansdocenten (b.v. kaderopleiding volksdans en de MBVO-opleiding herinvoeren); hulp bij stageplekken voor docenten in opleiding
- ondersteunen van tournees van buitenlandse groepen en docenten
- bron van allerlei soorten informatie en nieuws
- optreden als contactpunt tussen alle geledingen in de volksdanswereld
- beheren garantiefonds voor subsidies
- zorgen voor betaling (van docenten, groepen) naar kwaliteit en professionaliteit; reële tarieven, wat het echt kost
- vertegenwoordigen van Nederland in internationale organen en netwerken

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

- waarborgen van continuïteit in de volksdanswereld, bieden van (lange termijn) perspectieven, doorgeven van kennis en ervaring.

Positieve effecten die een volksdansspecifieke landelijke organisatie met een hierboven genoemde rol zou kunnen hebben zijn:

- het imago van het volksdansen zou opgepoetst kunnen worden
- opbouwen van een heldere eigen volksdansidentiteit die goed te omschrijven is
- verenigingen kunnen makkelijker nieuwe bestuursleden vinden die de stap naar een bestuursfunctie durven te zetten omdat ze zich gesteund voelen (dit speelt trouwens in de hele amateurkunstsector)
- de volksdanswereld kan zich met zo'n organisatie beter wapenen tegen nieuwe ontwikkelingen die negatief (zouden) kunnen uitpakken
- zo'n organisatie kan zich inzetten voor het harmoniseren en gelijktrekken van regels (b.v. subsidie, erkenning, ondersteuning) waar het volksdansveld mee te maken heeft bij gemeenten en lokale overheden, daar waar die tegenwoordig tussen gemeenten onderling vaak heel sterk verschillen
- er ontstaat een steviger draagvlak voor het volksdansen; meer belangstelling vanuit overheden en politiek
- meer aandacht voor (volks)dans, b.v. herinvoeren van (volks)dans in het onderwijs; actief aansluiten bij onderwijsopleidingen zoals pabo
- contacten binnen en buiten de volksdanswereld zijn makkelijker te leggen, ook b.v. met nieuwe of buitenlandse docenten.

De rol van Kunstfactor-Dans (voormalig LCA) ligt hier dicht tegenaan, maar de conferentie bracht duidelijk de wens naar voren om een volksdansspecifieke organisatie te hebben. Het LCA dient de belangen van alle amateurdanssoorten (en met het opgaan in Kunstfactor gaat er ook nog eens meer aandacht uit naar andere amateurkunstvormen) en terwijl het LCA daar zelf ook de voordelen (die er zeker zijn) van benadrukt, voelt de volksdanswereld dat als belemmerend en vinden ze dat er te weinig volksdansexpertise bij het LCA is, dat de afstand tot het volksdanswerkveld te groot is, en herkennen de volksdansers zich niet meer in het LCA.

Lokale organisaties

Er bestaan enkele provinciale en lokale organisaties die de belangen van de volksdanswereld (zouden kunnen) dienen, maar ook hier is er vaak sprake van onbekendheid of geen goede aansluiting tussen wensen en mogelijkheden. Volksdansers menen dat veel landelijke, provinciale en lokale organisaties, alsmede beleidsmakers, niet goed van de volksdanswereld op de hoogte zijn en die wereld niet echt kennen. Dat maakt het voor volksdansgroepen moeilijk bij b.v. een gemeente een stevige positie te veroveren binnen de van toepassing zijnde sectoren als vrijetijdsbesteding, kunst, sport, etc. Het wordt zo gevoeld: een balletgroep die voor een eindejaarsvoorstelling van het Zwanenmeer bij een gemeente om steun aanvraagt kan op meer begrip rekenen dan een volksdansgroep waarvan het perspectief bij die gemeente niet duidelijk is.

Volksdansers zijn zich bewust van het feit dat ze afhankelijk zijn van lokale overheden, b.v. voor geld en accommodatie. Elke volksdansgroep, ja elke vrijetijdsbestedingsclub, wil wel z'n eigen plek, clubhuis, ruimte om z'n activiteiten te ontplooien. Een danshuis, of meer algemener een kunsthuis of cultuurhuis

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

samen met andere kunstvormen, wordt gezien als een goede gelegenheid om een goede accommodatie te hebben en je als volksdansen goed te kunnen profileren. Ook vanuit Kunstfactor wordt zo'n kunsthuis in elke stad als een toekomstperspectief gezien.

Volksdansvereniging

Is de verenigingsvorm voor volksdansgroepen toekomstbestendig? Deze vraag wordt door de meeste conferentiedeelnemers nog wel met ja beantwoord: de tijdgeest mag dan anders zijn, de verenigingsvorm is niet uit de tijd. Voordelen van de verenigingsvorm zijn o.a. de onafhankelijkheid en zelfstandigheid (kan trouwens tegelijkertijd ook een nadeel zijn), de betaalbaarheid, en de betrokkenheid van leden. Er wordt gezegd dat de vereniging een ideale vorm is om mensen te ontmoeten en passie en plezier te delen. Je krijgt het gevoel ergens bij te horen, en dat is een eigenschap die volksdancers graag uitdragen.

Maar er speelt wel een aantal problemen. Een probleem van deze tijd is dat leden (van welke vereniging dan ook) steeds minder tijd blijken te hebben voor de vereniging, en dat het steeds moeilijker wordt mensen te vinden voor vrijwilligerswerk en bestuurswerk. Ledenaantallen (actieve leden) lopen gestaag terug. Toch hoeft dit niet zo te zijn, je kunt als vereniging proberen in te grijpen en je actief op te stellen om het tij te keren. Aspecten die daarbij een rol spelen zijn:

- betrokkenheid van leden
- uitstraling van de vereniging, passie tonen
- professionaliteit van bestuur, meer zakelijkheid;
- hebben van een netwerk
- helder doelgroepenbeleid voeren, richten op specifieke doelgroepen, denk b.v. aan nieuwbouwwijken
- zien waar de kansen liggen (en actief speuren naar nieuwe kansen en mogelijkheden)
- bereid zijn je aanbod aan te passen aan de veranderende vraag (b.v. korte (specialisatie) cursussen, alternatieve dansvormen, nieuwe formules, combinaties van korte specialisatiecursussen met reguliere wekelijkse lesavonden)
- proberen aan te sluiten bij scholen
- erkennen dat de tijd voorbij is dat mensen zich langdurig binden aan een vereniging.

Een beetje geluk en toeval zijn ook nodig, maar dat kun je ook een wel beetje sturen.

Dit kan in de praktijk echter wel eens ingewikkelder zijn als het klinkt. Om een voorbeeld te noemen: de verenigingsvorm gaat over het algemeen niet goed samen met het als cursusorganisatie organiseren van korte cursussen waar steeds andere deelnemers zich voor inschrijven.

Zijn er alternatieven voor de vereniging? Ja, b.v. een stichting, al of niet ondergebracht in een parapluorganisatie. Ook kun je denken aan privé-initiatieven, als een eigen particuliere dansschool. Dit vereist wel ondernemingszin en daarvoor is de markt mogelijk te klein. Maar we kunnen ook denken aan het in het leven roepen van nieuwe samenwerkingsverbanden of netwerken, b.v. binnen een gemeente, waarbij zeker ook overwogen kan worden om het onderwijs daarbij te betrekken (denk bij dat laatste b.v. aan inspelen op verlengde schooldag of naschoolse opvang). Ga met de tijd mee en blijf niet stilstaan!

5. Ken je deze dans? (wat is volksdansen?)

Als we het in dit rapport over volksdansen hebben, wat bedoelen we dan eigenlijk? Veel mensen, volksdancers en niet-volksdancers, hebben daar wel een – eigen – idee over. Maar die ideeën overlappen vaak niet. Volksdancers zelf vinden de vraag vaak niet relevant – ze weten wel wat ze beoefenen. Maar als we over de toekomst van het volksdansen praten en de gesprekspartners hebben daarbij iets anders voor ogen kan dat heel verwarrend zijn. Het gaat er niet zozeer om een gedetailleerde, theoretische of kunstmatige definitie te geven. Vooral niet als zo'n definitie als keurslijf gaat fungeren. Maar het lijkt wel goed om af te bakenen waar we het nu eigenlijk over hebben. Dit is zeker ook van belang als in de discussie andere dansvormen aan bod komen. We kunnen best met z'n allen afspreken dat eigenlijk alle dans wel in een of andere ruime interpretatie als volksdans (of: gemeenschapsdans) is op te vatten, maar zo'n afbakening helpt de discussie niet vooruit. Dat is te vaag. Aan de andere kant: als we alleen maar "het in kringetjes met de handen vast uitvoeren van Israëliëse en Oost-Europese (Balkan) danschoreografietjes" als volksdansen zien, dan wordt zo'n definitie weer als "te eng" en "te oud" afgewezen. De volksdanser zelf wil het graag wat breder zien. Maar we kunnen niet ontkennen dat de dansen die wij in het internationale volksdansen doen eigenlijk niets anders zijn dan aangepaste, gechoreografeerde, gemaakte dansen die hun wortels hebben in een andere cultuur dan de onze.

Definitie

Ondanks dat men over het algemeen best wel bereid is een of andere werkbare definitie te accepteren, blijkt het daadwerkelijk geven van zo'n definitie behoorlijk lastig. Lange reeksen voorbeelden kunnen we wel op tafel leggen, maar daaruit een heldere en acceptabele omschrijving distilleren blijkt niet eenvoudig. Met onder andere de volgende uitspraken, die tijdens de conferentie gedaan werden, wordt gepoogd een afbakening van het volksdansen te geven:

- volksdansen is cultuurgebonden dans;
- volksdansen is dansen op volksmuziek; volksmuziek is streek- of cultuurgebonden muziek, of ook wel overgeleverde, traditionele muziek;
- volksdans is sociale dans die mensen samenbrengt, en die met passie en plezier wordt beoefend.

Een acceptabele definitie van volksdans komt ook van pas als we het volksdansen in de omgeving (de buitenwereld) willen positioneren en het daarbij hebben over "andere" dansvormen die dicht tegen het volksdansen aan liggen (of die door sommigen onder dezelfde noemen geschaard worden), zoals bal-folk, country line-dance, salsa, flamenco, capoeira, tango, streetdance, hip-hop, etc. Nogmaals, het gaat er niet om om grenzen op te werpen, maar om duidelijkheid te verschaffen waar we het over hebben.

Imago

De discussie wat volksdansen eigenlijk is heeft veel te maken met het imago van het volksdansen. Misschien is de naamgeving of de/een definitie van volksdans niet zozeer het probleem, maar is het juist het imago van het volksdansen in de buitenwereld waar het om gaat. Het imago lijkt niet goed te zijn, maar wat er precies mee mis is is moeilijk concreet aan te geven. Buitenstaanders, b.v. gemeentes, weten vaak niet precies wat we bij het volksdansen doen en hebben bij het woord volksdansen een voorstelling die niet altijd in het voordeel van het volksdansen uitvalt (voordeel?). Dit is deel van het

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

imagoprobleem. Het heeft soms hele belangrijke gevolgen voor b.v. de subsidieverstrekking en zaaltoewijzing door gemeentes (in welke categorie valt volksdansen, in welk hokje zitten we: amateurkunst, sport, vrijetijdsbesteding, ...). Elke gemeente ziet dat weer anders. Duidelijkheid over wat volksdansen is, een beter imago en landelijk gelijke opvattingen kunnen helpen de toekomst van het volksdansen te verbeteren.

Het woord

Dan nog over het woord "volksdans" zelf. Daar waar dit woord tot voor een aantal jaren geleden vrijwel overal prima voldeed, wordt ditzelfde woord nu door sommigen als oubollig, beladen en slecht voor het imago ervaren. In de laatste jaren is er in de volksdanswereld actief geëxperimenteerd met andere woorden (folkloredans, traditionele dans, werelddans, internationale dans, etc.). Vooral het woord "werelddans" is veel besproken als goed alternatief. Maar tegelijkertijd, als je er over nadenkt, zegt dit woord eigenlijk ook helemaal niets: wat is werelddans dan? En als je het woord werelddans zou invullen naar analogie van het woord wereldmuziek, kunnen we dan echt beweren dat we ons in het volksdansen bezighouden met werelddans?

Sommigen vinden dat het woord volksdans een beter imago in de weg staat. Als een volksdansgroep een cursus niet als volksdans maar wel b.v. als Roemeense dans publiceert, dan wijst dit op het bewustzijn van een imagoprobleem. Zo zou je ook b.v. van Bulgaars TaiBo kunnen spreken om mensen te interesseren. De vraag is echter of het niet meer gebruiken van het woord volksdans helpt om het imagoprobleem op te lossen. Als het woord volksdansen de lading dekt moet je het ook maar gewoon gebruiken. En het is niet onomstotelijk aangetoond dat het vermijden van het woord volksdans en het gebruiken van een andere term nou echt zoveel helpt.

6. Een dans om te kijken (de rol van publiciteit)

Als niemand – buiten je eigen wereldje – weet wie je bent, wat je doet en waar, dan is het vrijwel zeker dat je activiteit geen lang leven beschoren is. Dan komen er geen nieuwe deelnemers bij, terwijl er altijd wel mensen weggaan. Het belang van publiciteit en PR wordt dan ook algemeen onderkend. Hoe je dat echter doet, hangt van veel zaken af. Het is goed om vooraf een goed PR-plan te maken. Als je geen plan hebt en alleen maar wat onsamenhangende acties wilt doen, doe het dan niet.

PR plan

Om te beginnen moet je weten wat je met publiciteit en PR wilt bereiken: wat is het doel? Nieuwe leden? Groeien? Ook moet je van tevoren vaststellen wat je doelgroep is. Specifieke leeftijdsgroepen? Jongeren? Bepaalde regio? En wat heb je die doelgroepen te bieden? Dit laatste – dat je duidelijk maakt wat je te bieden hebt – is zeker belangrijk als je je specifiek op jongeren richt. Als je eigen vereniging alleen uit ouderen bestaat, is het niet gek als jongeren het bij die club niet zo leuk zullen vinden. Maar in alle gevallen geldt: als je een goede PR-campagne hebt, maar je hebt b.v. geen kwalitatief goede dansleiding, geen solide vereniging, een slechte zaal en vloer, je bent slecht bereikbaar of je hebt geen goed bestuur, dan kom je er niet. Het is daarnaast goed om in je vereniging een vast PR-aanspreekpunt te hebben.

Uitstraling

Als je als volksdansgroep naar buiten treedt, moet je je bewust zijn van het belang van een goede en positieve uitstraling en een goed imago. Nieuwe mensen bij het volksdansen betrekken zou succesvoller kunnen zijn als je enthousiasme en bevoegenheid laat zien, en als je uitdraagt dat je je bewust bent dat je je doelgroep daar van moet overtuigen. Maar tegelijkertijd blijkt het antwoord op de vraag "Waarom gaat iemand aan volksdansen doen?" niet zo simpel. Is het bewegen, plezier, bezig zijn met cultuur en tradities en het behoud daarvan, sociale contacten en omgaan met andere mensen, iets op muziek doen? Bij veel huidige volksdansers blijkt dat ze er op een bepaald moment door gegrepen werden. Hoe krijg je dat voor elkaar bij nieuwe mensen?

Veel huidige dansers hebben het volksdansen van huis uit meegekregen. Vaak omdat de ouders het ook deden. Zou dat ook gelden voor toekomstige generaties? Ook nu nog zie je dat ouders hun kinderen meenemen naar b.v. folk-camps, Doe Dans en festivals. De jongeren/jeugd komen dan in contact met anderen, hopelijk ook jongeren, en kunnen zo enthousiast worden. Maar of dit proces omvangrijk genoeg is om het volksdansen te behouden is de vraag. Eigenlijk weten we niet zo goed wie de toekomstige danser is. We weten wel dat jongeren op een andere manier met elkaar communiceren (MSN, email) dan de vorige generaties deden. Ook hier dienen we mee rekening te houden.

Informatie

Bij publiciteit en PR gaat het aan de ene kant om informatievoorziening en –overdracht, en aan de andere kant om bekendheid, het gezicht naar buiten toe, het publieke imago. Publiciteit kan in verschillende vormen. De klassieke "papieren" vorm (kranten, folders, posters, brieven, etc.), de moderne vorm (internet, email), publieke activiteiten (open les, publieke optredens, deelname aan festivals, TV ("Folk Dancing with the Stars"), projecten op scholen etc.) en natuurlijk mond-op-mond

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

reclame. In alle gevallen geldt: zorg dat je regelmatig in beeld bent, en zorg dat er follow-up activiteiten zijn als je eenmaal contacten hebt gelegd.

Denk bij klassiek publiceren aan regionale (worden veel gelezen) en lokale kranten. Bij folders is van belang dat je goed nadenkt over wat je erin zet en dat je er goed mee rekening houdt voor wie de folders bestemd zijn. Hou je aan je huisstijl en zorg dat het papieren PR-materiaal goed verzorgd is. Zorg in alle deze gevallen (ook kranten) voor herkenbaarheid. Dagbladen zijn een belangrijke bron van informatie voor veel mensen, maar meer en meer wordt die plaats overgenomen door internet en email. Vooral voor jongeren – een belangrijke doelgroep – lijkt de gedrukte media minder en minder belangrijk.

Realiseer je dat het bij PR om communicatie gaat. Wat wil je communiceren, met wie wil je communiceren, en welke middelen staan hiervoor tot je beschikking? Naast de verschillende hierboven besproken vormen van PR, moet je je ook bedenken dat publiciteit en PR geld kosten. En dat PR ook een professie is. In dat licht zou er behoefte kunnen zijn aan ondersteuning van PR activiteiten van groepen door een landelijke organisatie die b.v. PR cursussen kan aanbieden. Tenslotte: heb geen overmatige verwachtingen van PR-campagnes.

7. De laatste dans? (hoe gaat het verder?)

Zoals hierboven al gezegd, zijn de conferentie en dit rapport te beschouwen als een eerste stap, de aftrap van een proces dat in de komende tijd uitgevoerd moet gaan worden. En ondanks dat tijdens de conferentie af en toe terug gekeken werd (om van het verleden te leren), zal de blik vooral op de toekomst gericht (moeten) zijn. Want dat er voor de toekomst iets moet gebeuren, daar was men het op de conferentie wel over eens. En dus ook over de stelling, dat als we niet actief gaan ingrijpen, dat er een gereede kans is dat het volksdansen zoals we dat gekend hebben en nu nog kennen een aflopende zaak is. Met andere woorden: er ligt wel degelijk een probleem op tafel. Men is het er over eens dat de huidige situatie niet erg rooskleurig is, ondanks het feit dat er nog steeds veel mensen heel enthousiast volksdansen en er geregeld nieuwe initiatieven ontplooid worden. Maar men wil dolgraag ook in de toekomst blijven volksdansen.

Er zullen ook dingen moeten veranderen en daar is de bijna spreekwoordelijk behoudende volksdanser niet altijd even goed in. "Iets wat leuk is en wat we al heel lang doen, dat kunnen we toch gewoon blijven doen. We hoeven alleen maar aan anderen duidelijk te maken dat dat zo leuk is!" Maar uit het bovenstaande moge blijken dat er meer nodig is. En dat de vragen en problemen die er liggen dieper gaan en dat het verre van triviaal is om ze op te lossen.

De volksdanswereld is over het algemeen echter positief ingesteld, probeert zich van de problematiek bewust te zijn en wil niet bij de pakken neerzitten maar aan de slag om in de toekomst weer meer mensen van het volksdansen te laten genieten. Het proces dat door de conferentie afgetrapt wordt kan dan ook op instemming rekenen en men ziet er zeker ook de noodzaak van in om dit proces landelijk te voeren.

Dit rapport bevat geen kant en klare oplossingen en ook geen concrete antwoorden op de vraag hoe we de volksdans voor de toekomst kunnen/moeten behouden, hoe we de volksdans weer een plek kunnen geven. Er is wel een poging gedaan om een aantal vraagstellingen en probleempunten te identificeren. En hopelijk kunnen in dit rapport ook een aantal richtingen gevonden worden waarin we antwoorden kunnen zoeken.

Enkele belangrijke punten sommen we hier nog even op:

1. **Vergrijzing:** ondanks dat vergrijzing plaatsvindt, hoeft het niet het einde van de volksdans te betekenen. Maar het bij het volksdansen betrekken van jongeren is niet eenvoudig.
2. **Opleiding:** er is een sterke vraag naar een volksdansspecifieke kaderopleiding.
3. **Populariteit** van dansen: hoe kan de volksdanswereld optimaal gebruik maken van de hedendaagse populariteit van dansen (vooral andere dansvormen)?
4. **Landelijke organisatie:** er is een sterke roep om een volksdansspecifieke landelijke organisatie. Veel taken voor zo'n organisatie zijn geïdentificeerd.
5. **Volksdansvereniging:** de verenigingsvorm is zeker wel geschikt voor de toekomst, maar er moet wel iets veranderen in de organisatie, aanbod en aansluiting bij de markt.

Rapport "Geef het volksdansen (weer) een plek"

6. **Volksdans:** het is van belang goed te omschrijven wat we met volksdans bedoelen. Het zit 'm niet zozeer in het woord volksdans.
7. **Imago:** hier lijkt het grootste probleem te liggen: het imago is niet optimaal.
8. **Publiciteit:** goede PR is noodzakelijk. Belangrijkste trefwoord: uitstraling, passie. Denk aan moderne manieren van communicatie.

8. Cooling down (verdere plannen)

Stuurgroep

Om het door de conferentie en dit rapport in gang gezette proces vorm te geven zal een stuurgroep/werkgroep in het leven geroepen worden. De leden van die werkgroep komen bij voorkeur uit het werkveld zelf. Op voorhand moet men zich realiseren dat men in deze werkgroep op persoonlijke titel meehelpt en dat het een door vrijwilligers gedragen activiteit is. Zo'n door het werkveld geïnitieerd en uitgevoerd proces biedt de beste kans van slagen om tot een volksdansspecifieke oplossing van de vraagstukken te komen. Niettemin kan dit proces rekenen op steun van Kunstfactor-Dans. Op verzoek van de werkgroep kan Kunstfactor-Dans behulpzaam zijn als vraagbaak, bron van informatie en kan ze bepaalde diensten verlenen en processen faciliteren.

Deze stuurgroep, waarvoor enkele personen zich reeds hebben opgegeven, zal uiterlijk in september 2007 voor het eerst bijeenkomen samen met de initiatiefnemers van de conferentie. Een verdere tijdsplanning zal deel uitmaken van de eerste activiteiten van de stuurgroep.

Actieplan

Een van de eerste taken voor de werkgroep is het, op basis van de conferentie, dit rapport en eventueel nader uit te voeren onderzoek en discussies door de werkgroep, opstellen van een Actieplan (Plan van Aanpak) waarin concrete activiteiten met een tijdsplanning moeten worden opgenomen die bijdragen aan het veilig stellen van de toekomst van het volksdansen in Nederland. Dit "Actieplan Volksdans" zou ook brede steun moeten krijgen van het volksdansveld zelf. Het volksdansveld moet zich realiseren dat ze actief bij dit proces betrokken moet zijn, daar ook in moet investeren omdat het over hun eigen toekomst gaat.

Aanbevelingen

Hier volgen alvast enkele aanbevelingen waar de verschillende partijen mee aan de slag kunnen:

- Breng de huidige volksdanswereld in kaart (aantallen dansers, aantallen clubs, organisatievormen, docentenvraag, docentenaanbod, etc.).
- Breng de doelgroep van toekomstige dansers in kaart.
- Bepaal een werkbare en acceptabele afbakening van het werkgebied en een omschrijving van wat volksdans is?
- Voer een zo breed mogelijke landelijke discussie met alle betrokken partijen, b.v. via een discussieforum op internet.
- Identificeer de belangrijkste vraagstukken en breng een prioritering aan.
- Identificeer de doelen voor de volksdans van de toekomst.
- Omschrijf zo concreet mogelijke acties en door wie ze uitgevoerd moeten worden.
- Maak waar mogelijk gebruik van de door Kunstfactor-Dans aangeboden ondersteuning.

9. Auteursinformatie

Aangezien dit rapport niet alleen een "position paper" is maar ook een verslag van de conferentie, kunnen we stellen dat in feite alle deelnemers aan de conferentie, alsmede de mensen die vooraf en naderhand nog input geleverd hebben, aan de totstandkoming van dit rapport hebben bijgedragen. Deze mensen noemen we hier niet allemaal bij naam maar dat wil niet zeggen dat hun bijdragen niet belangrijk waren. Integendeel! We willen wel de volgende personen met name noemen – en uiteraard bedanken voor hun bijdragen aan de totstandkoming van de conferentie en dit rapport:

- Arie Koelemij, Radboud Koop en Marius Korpel – initiatiefnemers van de conferentie;
- Bianca de Jong, Simone Verheyen, Sietske de Haan en Chris Rozier – discussieleiders van de splintergroepsessies;
- G.J. van Veggel – discussieleider van het plenaire slotdebat;
- Jeannette Snier, Wies Rosenboom en Ellemieke van Vliet - inleidende sprekers;
- Ingrid Dahmen – notulist.